

Liliana Brožič,
Klemen Kocjančič

DOI: 10.2478/cmc-2023-0009

UVODNIK

RAZISKOVALNO-RAZVOJNA IN INOVACIJSKA DEJAVNOST NA OBRAMBEM PODROČJU

V teh dneh v Sloveniji veliko prostovoljcev, gasilcev, vojakov in pripadnikov Civilne zaščite pomaga na poplavljenih območjih. Različnih kriz smo že vajeni. Spomin in izkušnje, pridobljeni v evropski migrantski krizi leta 2015 in covidnem obdobju štiri leta pozneje, so še zelo sveži. Ob presenečenju, ki ga je prinesla vodna ujma v vsej svoji razsežnosti, se spominjamo tudi poplav iz let 2010 in 2012 pa tudi žleda iz leta 2014. V dnevnem časopisju je bila ponovno objavljena zelo stara novica, da so bile hude poplave na skoraj istem območju Slovenije tudi davnega leta 1926. Od obsežnega požara na Krasu pa je pravkar minilo leto dni.

Sprašujemo se, ali smo v državi dovolj dobro pripravljeni na različna presenečanja, ki se dogajajo vse pogosteje.

Izpostavljenost obsežnim in nepredvidljivim klimatskim, zdravstvenim, varnostnim in drugim spremembam se zdi vedno bolj strnjena. Nacionalnovarnostni sistem je ves čas na preizkušnji. Žal se to ne dogaja samo v Sloveniji, temveč tudi širše v Evropski uniji, zavezništvu in na drugih lokacijah po svetu. Na preizkušnji so tudi elementi mednarodnega sodelovanja. Za sodobne vojaške izzive so najzanimivejša dogajanja, povezana z varnostjo, obrambo in vojaštvom. Na teh področjih lahko največ prispevamo in se v sodelovanju z drugimi ves čas učimo. V uvodu našete krize usmerjajo k ponovnemu razmisleku o pravni podlagi za delovanje nacionalnovarnostnega sistema, izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja, koordiniranja, deljenja naučenih lekcij, povezovanja z drugimi deležniki v državi in zunaj nje glede reševanja kriz, pa še bi lahko naštevati.

V letu 2023 ima Slovenija na voljo več finančnih sredstev za opremo, raziskave, razvoj in novosti na obrambnem področju. Zaveze Natu, da bo namenjala 20 odstotkov obrambnega proračuna za to področje, dolgo časa niso bile izpolnjene. Od krepitve skupne varnostne in obrambne politike Evropske unije s poudarkom na letu

2016, ko je ta sprejela varnostno strategijo in se odločila, da bo v svoji varnost in obrambo vlagala več, v naši državi še ni bilo bistvenega napredka na tem področju.

Poleg že prej naštetih kriz in varnostnih izzivov nam je vsem v Evropski uniji vojna v Ukrajini postavila ogledalo in posledično motiv za tehten premislek o tem, kako vidimo sebe in svojo prihodnost tudi v varnostnem smislu.

S pospešenim vlaganjem v opremo, raziskave, razvoj in inovacije v letu 2023 se odpirajo mnoga nova pa tudi stara vprašanja. Eno izmed teh je, ali Slovenija potrebuje vojaško fakulteto ali ne. Ali bi javno akreditirana ustanova lahko z raziskovalno skupino znotraj nje pomembno prispevala h krepitvi nove opreme, raziskav, razvoja in inovacij na obrambnem področju?

V obdobju, ko si skupaj z državami članicami Evropske unije prizadevamo okrepiti skupno varnostno in obrambno politiko tako, da izvajamo različne raziskovalno-razvojne in inovacijske dejavnosti za vzpostavljanje, zagotavljanje in povečevanje srednjeročnih in dolgoročnih zmogljivosti obrambnega sistema ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter spodbujamo razvoj nacionalne obrambne tehnološko-industrijske baze, bi taka ustanova ali organizacijska enota lahko odlično podprla državo na tem področju.

Našel se bo kdo, ki bo spomnil, da v Sloveniji vojaške vsebine razvija Fakulteta za družbene vede, kar seveda drži. Vendar smo prav to, kar prednostno potrebujemo v Evropski uniji v tem času, dolga leta postavljali na stran – naravoslovni razvoj, opremo in oborožitev, znanje na področjih varnosti, obrambe in vojaštva. V Sloveniji nikdar nismo bili posebej naklonjeni orožju, vojski in obrambi države. Kadar se je pojavil agresor, smo se ustrezno odzvali in poskrbeli za svojo obrambo. Zgodovinsko gledano so nas od nekdanj bolj zanimala druga družbena področja. Žal nedavne izkušnje zahtevajo več pozornosti na področju varnosti posameznika, družbe, države in mednarodne skupnosti.

Ob odličnem naboru akademikov, raziskovalcev in strokovnjakov na slovenskem javnem izobraževalnem in akademskem področju je še veliko priložnosti za sodelovanje in napredek po teh vsebinah. Avtorji člankov v tej številki Sodobnih vojaških izzivov odpirajo teme in predlagajo nekaj zamisli in rešitev za spoprijemanje s sodobnimi varnostnimi izzivi.

Pavel Vuk je raziskoval, kako poteka interakcija sistemov – vojaške organizacije in izobraževalnih ustanov. V prispevku *Vojaška znanost in izobraževalne institucije* se ukvarja tudi z vprašanjem, kaj je vojaška znanost in kako jo razumemo znotraj sodobnega izobraževalnega sistema. Ta premislek je toliko pomembnejši za Slovenijo, saj vojaška znanost ni sistematično razvita.

Drugo področje, povezano z Slovensko vojsko, je načel **Gregor Potočnik** s prispevkom *Predlog dopolnitve slovenske zakonodaje na vojaškem področju*. Avtor izpostavlja potrebo po celoviti prenovi sedanje zakonodaje, ki se nanaša na obrambno področje. Prenova naj temelji na aktualnih dogajanjih in izkušnjah v mednarodnem okolju, s poudarkom na razvoju (interdisciplinarnih) vsebin s področja vojaške znanosti.

S pravom je povezana tudi tematika vojaške etike. Prispevek *Upravljanje etičnih tveganj v vojaškem šolstvu* **Dejana Okoviča** se ukvarja z vprašanjem, kako je etika zastopana znotraj Slovenske vojske v splošnem ter kako je umeščena v slovenski vojaški sistem izobraževanja in usposabljanja. Avtor pri tem opozori na problematiko etičnega obvladovanja tveganj.

Maja Garb nadaljuje razmišljanje o vojaški etiki s prispevkom *Vojska in etika: Kako nastajajo etični voditelji?* V prispevku predstavi delo raziskovalne skupine, ki je preučevala, kako nekateri dejavniki vplivajo na etično vodstvo. Skupina je delovala v okviru Natove organizacije za znanost in tehnologijo. Prav vključitev vojaške etike pri vojaškem izobraževanju in usposabljanju dolgoročno vpliva na vedenje vojaškega osebja pri opravljanju njihovih nalog.